

Fran Ramovš

KONČNICI DAT. IN LOK. PL. I-JEVSKÉ SKLANJE V SLOVENŠČINI

Glede končnic *-em* in *-eh* v *i*-jevski sklanji so bila doslej izražena različna mnenja: da sta organski ali pa da sta analogični. Prva razlaga zadeva na glasoslovne ovire, druga pa je nejasna. Tudi mnenje, da gre pri sedanjih končnicah *-em*, *-eh* (*kostem*, *kosteh*) za dokaj mlad pojav, zahteva korekturo, enako tudi dialektični odsevi pojavov, ki so te dve končnici spočeli.

Oblak, JA XIII, 35 in 37, govori o končnicah dat. in lok. pl. *i*-jevskih osnov kot o organskih, historičnih; toda *-em* in *-eh* glasoslovno ne moreta vesti do sedanjih končnic, ki jih je treba, odvisno od akcentuacije, deliti v dve skupini: korensko naglašeni samostalniki imajo *-im*, *-ih* (*mîslim*, *mîslih*) s prevzemom vokalizma po vseh drugih *i*-jevskih sklonih, končniško akcentuirani pa imajo *-ém*, *-éh* in teh ni mogoče izvajati iz *-em*, *-eh*, kar ravno Oblak misli. Končnici *-em*, *-eh* v slovenščini nikjer nista ohranjeni in je verjetno, da sta se takoj potem, ko so bili reducirani vokali *e*, *ɛ* porazdeljeni po slovenskih zakonih, morali umakniti raznim analogičnim vplivom. Ko bi se bili ohranili, bi bili dali *-əm*, *-əx* in kot takšni bi jih še danes morali imeti. Na drugem mestu (JA XII 370—1), ko govori o končnici dat. pl. *o*-jevskih samostalnikov in o njihovi akcentuirani končnici *-em* pri enozložnicah (tip *zobém*), med katerimi imamo tudi prvotna *u*-jevska imena, se nagiba k domnevi, da je ponekod vplival nom. pl. na *-je*, drugod pa tudi loc. pl. na *-ex*, kakor pač to velevajo zadevni dialektični vokalični refleksi. Oblak poudarja, da končnica *-em* ni stara, da je ni zaslediti v naših starih tekstih; podobno ima tudi Tesnière končnico *-em* za mlado, dodá še celo, da imamo zanjo prve zglede šele v Kopitarjevi gramatiki.

Tesnière, Lfdds. 212, se je dokaj približal pravilnemu pojmovanju teh oblik, naslanjajoč se na ugotovitev Šumana, Slov. slovnica 90, da je končnica *-ema*, *-em* omejena na substantiva s padajočim korenskim poudarkom, ki imajo v nom. pl. končnico *-je*. Zato izhaja iz nom. pl. na *-je*, po katerem je bil narejen dat. pl. na *-jem*; od tod dial. vokalična razlika med lok. pl. *kostéx* in vokalom v končnici *-em* prim. Cerkno *é* > *i*: *-iem*, Ribnica *ai*: *iem*, Žužemberk *ai*: *-je*. Obliko z *-jém* smatra za najstarejšo; oblika *-ém* je mlajša in izraža kompromis med *-jém* in lok. *-éh*, od katerega si je izposodila svoj vokalizem.

Sklepa, da bi normalni razvoj imel dovesti do *-ém* (s prevzetim vokalizmom in akcentom), in misli, da ni izključeno, da kak slov. dialekt to izravnavo tudi ima, čeprav se pogosto javlja nasprotni vpliv, ki lokalno končnico približa nom. *-je*, tako v Cerknem *rabiéx* ali v Žužemberku *straniéx*. Večina govorov kaže isti vokalizem v d.—i. du. in v d. pl., drugega v lok. pl.; bilo bi pa napačno sklepati, da je končnica *-em* spočeta pod vplivom lok. pl. na *-éh*, ker se temu upirajo podatki dolenskih govorov, predvsem z razliko intonacij v obeh dveh kazusih (*ém : éh*); enakšno razliko kaže tudi Küzemics v svojih zapisih *ričém : rečéjh*. Pravilnost Tesnièreve razlage je v tem, da ne sprejema za obedve končnici istega izvora, istega vpliva, marveč išče in skuša najti za dat. pl. drugačen analogični vpliv kot za lok. pl., dopušča pa končno tudi medsebojno vplivanje obeh kazusov, to pa šele potem, ko se je prvotna analogija že v obliki *-em : -eh* (dat. izoblikovan po nom. pl. na *-je*, lok. pa prevzet iz *o*-jevske fleksije na *-éh*) s prvotno različnim vokalizmom in različno intonacijo že uveljavila.

Tako slovenski zgodovinski viri kakor refleksi današnjih dialektov nam bodo pokazali, da je bila pot do nastanka končnic *-em* in *-eh* v sklanji ženskih samostalnikov z osnovo na *-i* drugačna, in odkrili se nam bodo tisti odnosi med posameznimi sklanjatvami in in skloni, ki so postanek omenjenih končnic povzročili.

Nasprotje med velarnimi in palatalnimi samoglasniki in soglasniki, podedovano iz prvotne slovanščine, je vladalo v slovenščini nekako do konca prvega tisočletja, sodeč po zlitju *ɛ* in *ɛ̃* v nevtralni polglasnik, *y* in *i* v nevtralni srednji *i*, po izgubi palatalizacijskega elementa v *é* itd. Ob tem času se je glasil dat. pl. *i*-jevskih moških imen, ki so še kot kategorija zase eksistirala, na prim. *gostəm, ljudəm*, prav tako tudi pri ženskih imenih *kostəm, nočəm* itd. Zamenjavanje končniškega vokalizma *e : o* datira šele iz 16. stoletja; torej se je kljub odpravi nasprotja velar : palatal za nekdanjimi palatalnimi konzonanti, ki so seveda tudi šele počasi in postopoma izgubljali svojo palatalnost, obdržal v končnicah *e* (*hudičem*), ki ga šele poznejša mehanizacija odpravlja (*hudičom*). V ti zgodnji dobi je zato beseda *dan*, ki je po raznih vplivih pričela privzemati v nekaterih končnicah element *-ov-*, znan v *u*-jevskih imenih, premenila *ov > ev*; še je čuten palatalni soglasnik pred njim in, ker je več sklonov imelo iste končnice kot *i*-jevska imena z izrecno *i*-jevskim vokalizmom, je ta izprememba *ov > ev* povsem razumljiva (*dnevi*). Na isti način in ob istem času je tudi nekdanji gen. pl. *otac* kot izolirana oblika — vsi drugi skloni so izkazovali kot osnovo *oc-* — po znanih vplivih prešel v novi gen. *očev* pod vplivom gen. pl. na *-ov*, ki se javlja prvič že v briž. spom. *grehou*. Ko se je dual *oči* pričel smatrati za plural, se je tudi njegov dativ po *i*-jevskih imenih moral glasiti *očəm*. Oblike *gostəm, ljudəm, dnəm, očəm* so sprva živele, dokler se ni pojavila težnja, da dobi njihova končnica, ki je zaradi sonornika *-m* bila še bolj nejasna, čist in jasen

vokalizem. Tega je mogla dobiti samo od dat. pl. *možem*; za zvezo in ta vpliv je posredovalo več momentov: še ne povsem zabrisana palatalnost predkončniškega soglasnika; za oblikovno skladnost so posredovali določeni skloni na prim. *gôst = mōž, gostâ = možâ, gostjê = možjê* in podobno. Tako je k *možem* izoblikovano *ljudêm, dnêm, očêm*; zadnje ime je posredovalo tudi za ženska imena: *kostêm, nocêm*, saj v teku je bil itak proces specialno slovenskega grupiranja samostalnikov in trdne meje med moškimi in ženskimi *i*-jevskimi imeni so bile zrahljane, kakor pričajo *pot, laket, pečat, mîš, stan*.

Končnica *-êm* se je pri istih vplivih in vzorih razširila tudi na trda *o*-jevska maskulina; Oblak, JA XII, 369–70, citira dialekte s Primorskega in Gorenjskega, ki so to končnico predvsem favorizirali in njen nastanek je zdaj tako po obsegu kakor vplivih dovolj pojasnjen. V ljubljanskem govoru so te oblike celo običajne: *možêm, tatêm, zubêm, rugêm, lasêm, mustêm, wozêm, gradêm*, enako *ldêm, dnêm, učêm*; drže pa se še vedno svojih začetnih vplivnih mejá, t. j. strukture tipa, iz katerega so izšle (*mōž: možêm* in tudi *možjê, možâ*). Da je bila prav oblika *možêm* vplivna, je razvidno iz tega, da je v starejših tekstih vseskozi zabeležena in ni bila izpodrinjena po običajnih poznejših končnicah (*mōžom, -am, možôvom*). Tako nam tudi starejši teksti (treba je še upoštevati, da gorenjščina v njih še ni zastopana) s svojimi zgledi povedo o pravilnem odnosu, katerega rezultat je bila oblika *ljudem*, prim. *mošhem* Trub. C 50: 134, 135, 136, 137...; C 55: M 6b; T 57: 367; Art. 65 b, 66 a, 84 a; Pav. 7 a, 18 a; T 82: 521; Tulščak 102 b; Znoj. 205, 206 itd. itd. kakor *ludem* C 50: 113; T 60: b². c 4 a; T 82: 168...; Krelj *ludem* 6 b, 11 b Post. I.; Znoj. *ludêm* 40, 126, 207; Schweiger Bož. pes. *ludem* B 7 a; Hren: 5 a, 7 a, 10 a; Skalar: 30 a, 42 a; Kastelic Neb. cilj *ludêm* 45, 65, 66; Bukv. *ludêm* 101, 137, 258, 277, 281; Rogerij II: *ludem* 384, 438; *ludêm* 452, 623, 39, 26; Basar: *ludêm* 129, *ludêm* 154, *ludem* 179; Gorjup, Cerkl. leto: *ludem* 13, 33, 130; Hasl, Sv. post; *ludem* 57, 68, 94, 191, 197, 205; Japljevo SP IV: *ludem* 129, 154, 370 itd.; enako še *dnem* Trub. Kat. 1575: 236, 237; *gostem* Trub. Post. II. 133 itd. Za ženska imena prim. običajno *kostêm* Dalm., Lepe kršč. mol. 70; *vschem* Dalm. Bibl. I. 38 b itd.; *ozhêm* Schönl. 405 (2 x); Kast. Neb. cilj: *ozhêm* 48; Basar: *ozhêm* 223 kakor *rezhêm* 229; Hasl: *ozhem* 118, Japelj SP IV *ozhem* 335 itd.

Menim torej, da je končnica *-êm* tipa *možêm* v dat. pl. moških in preko teh tudi ženskih imen (moška so pozneje in sčasoma prešla v *o*-jevsko sklanjo) nastopila zgodaj in zamenjala vokalično nejasni *-âm*; za to govori predvsem tudi dejstvo, da je *ljudêm* znano (če odštejem poznejše dialektične izpremembe) vsem dialektom. Govori, ki po svojih današnjih refleksih razlikujejo med etim. *e* in *ê*, potrjujejo isto: ribniško *ldiêm* (za *ê* imamo v mestu *eî*, v sosednjih severnih krajih *ai*); borovniško *gasiêm, ldiêm, waziêm* (za *ê* je tu *eî*); cerkljansko *rabiêm* (za *ê* nastopi *i*); rožansko *ldêm, ladêm* (za *ê* imamo *i*; Slovenji Plajberk) in *ldêam* (za *ê* je tod *ia*, Sele); Bočna: *lîdêm, reacêm* (enako *snêg*);

Guštanj: *lǫdīam, kǫstīam, dnīam* (kakor *brīax*) itd. Drugod pa, kjer sta dolgi etim. *e* in *ē* v svojih refleksih sovpadla, tako na prim. na Krasu, na Primorskem, na Gorenjskem, iz današnjih glasov ni razvidna pot do izvornega glasu (*iē, ē: ldiēn, ldēm*), smemo pa seveda popolnoma upravičeno reči tudi zanje, da imamo končnico *-ēm* (*ljudēm, kostēm*) po *možēm*. Na prvotno razlikovanje med dat. in lok. pl. kaže vsaj po svoji akcentuaciji tudi poljanski dialekt; dat. *lǫdiēm* proti lok. *lǫdiēx*; tudi drugod na zapadu imamo enakšno novo akcentuacijo podano: *judēn* v Mažaroli in mlajše *jūdān* v Viskorši (z razvojem širokega *e > a*) ali v Reziji *to dōbrin mūžen* proti starejšemu *mužīn* (akcentuirani *e* se pred nazalom zoži do *i*). Skratka moremo reči, da je *ljudēm* (po *možēm*) splošno slovensko, čeprav so dialekti v svojih razvojih marsikaj zbrisali ali pa šli včasih po novih zgledih (to velja predvsem za štaj. končnico *-am*, enako *-ax*, ki sta iz ženske *a*-jevske sklanje; Kozjak: *lūdān, lūdax*; Sv. Jurij ob Pesnici: *lūđān, lūđax*; Sv. Duh na Ostrem vrhu: *lōđān, lōđax* itd.). Prekmurščina pa je obdržala staro stanje: *lūdēm* Gönczy, Nōve ABC 14, 20; Gáspár, Szlov. nōve kn. cstenyá: *lūdēm* 177; Agustich, Navuk: *lidēm*.

Dogodilo se je še, da je v nekaterih govorih eden izmed členov, ki so vplivali na postanek končnice *-em*, pričel že izoblikovano obliko *ljudem* pritegovati k sebi in ji je dal še svoj posebni pečat; to je bil nom. pl. *ljudjē*, po katerem je nastala dat. oblika *ljudjēm*. Oblak omenja to posebnost, Tesnière ji pripisuje, kakor je bilo rečeno, še celo osnovni vpliv. Naj navedem nekaj zgledov, ki bodo mogli pojasniti ta pojav. Pri Trubarju beremo nekajkrat tudi *moshiem* C 55: M 4 a (2 x), M 4 b; T 57: 364; T 82: 517; Pav. 40; Kat. 1575: 469; *moshyem* C 55: M 5 a; enako *tatiem* Kat. 1575; *zheruiem* (prvotno *i*-deblo) EDP. 166; *ludiem* EDP 54, 66; Schweiger, Bož. pes. B 6 a itd. V primeri z obliko *ljudem* je takih zapiskov razmeroma zelo malo, v poznejših tekstih se število še zmanjšuje, končno *ljudjem* zginje. Tudi v današnjih govorih naletimo na takšno tvorbo: *zabiēm* v Borovnici more biti *zobjem*, ni pa potrebno, ker se akcentuirani *-e-* v tem govoru palatalizira (*ē > iē*), kar velja za gotovo za ves slovenski zapad (Kras: *zēbjiē* in *zēbiēn*; enako Tolmin, Kobarid, Trenta itd.); v lok. pl. *lasjāh*, gen. pl. *lāsju*, v rezijanski Učji vidimo prodirati nominativno obliko *lasje*. Vse to so le redki, sporadični, mogli bi reči individualni primeri vplivanja nom. pl. na ostale pluralne sklone, ki se niso nikjer mogli uveljaviti. Tudi obratno pot imamo izkazano v enakšnem obsegu; osnova *ljud-*, izkazana v vseh sklonih, prodre v nom., kjer se *-je* ne občuti več kot končnica; nastane nom. *ljudi* (Guštanj *līdī*; Središče *lūdī*; Goričansko: *lūdi*) ali pa po kontaminaciji *ldē*, kar je za ves slovenski center, predvsem za Gorenjsko značilno.

V popolnoma istem vplivnem območju (enozložnice z dolgim padajočim poudarkom in njihova fleksija) se je tudi končnica lok. pl. *i*-jevske sklanje, ki se je prvotno glasila *-āx* in bila v vokaličnem pogledu do drugih končnic neizrazita, izpremenila v *-ēx* po lok. pl.

o-jevskih debel. Končnica *-éh* se je prav v tipu enozložnic, kjer je bila poudarjena, dobro obdržala in ni podlegla vplivu končnice mehkih osnov; (Oblak govori o ti obliki dovolj obširno, JA XII 390—396; njegove razlage so napačne in zato je tudi vse navedeno gradivo zmedeno podano; njemu še ni bila jasna razvojna pot *é* in razmerje *eĭ* : *i* ter še ni operiral z vplivom mehke sklanje na trdo); gradivo za poudarjeno končnico *-éh* podaja Oblak l. c. 391. Kakor pri dat. pl. je tudi lok. *gostàx*, *ljudàx*, *dnàx*, *očàx* in po istem posredovanju tudi pri ženskih imenih *kostàx*, *rečàx* nastopilo v vseh slovenskih dialektih analogično *gostéh*, *ljudéh*, *kostéh*, saj stičnih fleksijskih oblik je bilo vse polno (*zòb*, *-à*, *-jè*, *-i*, *-ëm* : *gòst*, *-à* ali *-ù*, *-jè*, *-i*, *-ëm*; zvečine končniški dolgi poudarek), zato je tudi lok. *možih* prešel v *možéh* : *moshéh* Krelj Post 154 b; Basar *moshèh* 391; Rogerij *Moshéh* 650. Za tako nastalo obliko *ljudéh*, ki ima gotovo svoj vir že tam v 11. stoletju in je pritegovala sčasoma k sebi vsa *i*-jevska imena prim. *ludeih* Trub. T 82: 230, 320 (pisano tudi *ludeh* ibid. 81; h grafiji *é* pri Trubarju gl. Ramovš, JA XXXVII, 124; Kratka zgod. slov. jez. I. 186); *lüdeih* Krelj Post. 62 a; *ludéh* Hren 23 a (*é* znači od Dalmatina dalje diftong *eĭ*) Kast., Neb. cilj: *ludéh* 30, 37; Janez Svkr., SP. IV *ludeh* 81, 375; Basar *ludèh* 56; Rogerij II. *ludèh* 478, 480, 485 itd. (takratna pisava je mešala med *é* in *è*); Duh. branva *ludieh* 89, 109 (z rožanskim refleksom za dolgi *è*) itd. Na enakšen način pri drugih imenih; *dnèx* : *dneh* Trub. T 57: 225 (3 x); T 82: *dneih* 134, 141, 197, 198, 206, 210, 219; *dneh* 167, 219, 225; *dneih* Krelj 109 b, *dnéh* 163 b; Dalm. *dneh* Bibl. II. 197 b; Pohlin *dnèh* Oprav. 5, 156; Gorjup *dneh* CL 57 itd.; *gofteh* Trub. T 57: 237; *gofteih* T 82: 300, 332; Basar *potèh* 308; *ozheh* Dalm. Mos. 128 a; *ózhéh* Krelj Post. I. 74 b; Hasl *ozheh* Sv. post 118; Pohlin *ozheh* Oprav. 234; Japelj. SP. IV *ozheh* 178; in končno prav tako *kostèih* Trub. C 50: A V b; C 50: 23; *vafseih* T 82: 160 poleg *vafseh* 264, 269; *rizheih* 227 poleg *rizheh* 230; Krelj *vafseih* 109 a; *rèzheih* 102 a. *rizheih* 107 b, *rèzhéh* 74 b, 141 a; Dalm. Bibl. *vèrvéh* II. 47 a, *kofteh* II, 37 a Kast. *rizhéh* Neb. cilj 25; Jan. Svkr., SP. IV: *rezheih* 64, 65; Basar *peftéh* 125, *rèzheh* 157, 163, *rezhéh* 211, *rèzhèh* 229; Gorjup, ZL: *vafseh* 49, *rezheh* 60; Pohl. *skerbèh* Oprav. 20; Rom. bukv.: *skerbeih* 51; Japelj, SP IV: *rèzhéh* 334, *stvarèh* 178; *rezheh* VIII: 337, 356, 379 itd.

Kakor rečeno, je ta analogija nastopila v vseh slovenskih narečjih. Naj navedem zanjo samo nekatere primere: *waséix*, *kostéix* Ribnica-Breg; *kostáix* Sušje; *kostéix* Cerknica; *kustáx* Slavina (*ä* je regularni refleks za *é*); *kustéix* Radohova vas na Notranjskem; *wásièx*, *nočíèx* (Kras: *iè* za *è*); *kostlèx* Kobarid, Trenta; *wasièx* Slov. Benečija; *tup ti wasih* Rezija (enako *ta par judih* „ljudeh“ in *toz terzih* „trgih“); *kostèx*, *skrbèx* (Gorenjsko); *pèičix*, *sqrblèx* Slov. Plajberk; *kustièx* Djekše; *kastlèx* Guštanj. V sosednjih štajerskih krajih se pričinja mlajša tvorba na *-ax* (*kòstax*; redke so druge analogije, po sebi popolnoma jasne, kakor *kàstix*, na *vèšèx*, *vèšèx*, vse tudi že s korenskim poudarkom); prekmursko *rečèjh* se spet ujema z večino dialektov (izg. *ričèĭ*). Naj

omenim še, da e cerkljanski govor, glede katerega sta imela Oblak, JA XII, 394, in Tesnière l. c. 211 pomisleke, popolnoma v skladu z vso svojo dialektično okolico: lok. se glasi na *-lx* (prim. *smetix* JA VIII, 113 (2x) kakor *pa rablx* ibid VII, 401; VIII, 275), dat. ima *iē* (palatalizirani *e*); vplivi sosednjih govorov, ki imajo *iē* tako za *e* kot za *ē* pa zasegajo v cerkljansčino samo gl. Baudouin de Courtenay, JA VII, § 42,4 in 44,3.

S tem je pot, po kateri sta nastali splošni slovenski končnici v dat. in lok. pl. moških in ženskih *i*-jevskih imen, ohranjeni danes razen pri *ljudēm*, *ljudéh* samo v ženski sklanji, dovolj pojasnjena. Končnici *-ēm*, *-éh* pa sta v nekaterih govorih pričeli vplivati druga na drugo tako, da se je dat. *-ēm* prilagodil končnici lokala in prešel v *-ém*; prvi takšen primer beremo že pri Trubarju *ludeim* T82: 168; semkaj moremo šteti še *koftém*. Dalm., Lepe kršč. mol. 70, *rizhém* Hipol., Kempč. 56; *ludějm* Hipol., Dict. I. 189, z manjšo verjetnostjo (*é* označuje le poudarek, ne pa refleksa za *ē*) še *ludēm* Znoj. 40, 126, 207; *ozhém* Schönleben 405 (2x) in podobno. Nekateri dialekti danes ne razlikujejo več med refleksoma za *e* in *ē* (tako na prim. gorenjščina in tudi velika večina zapadnih dialektov, ki ima diftong *ie* tako za *e* kot za *ē*); s tem pa še ni rečeno, da se je navedeni analogični vpliv med *-ēm* in *-éx* res vršil (zapadni dialekti so poleg tega odpravili intonacijsko razlikovanje), kakor priča gorenjščina, ki govori *kostēm* proti *kostéx*; v ljubljanskem govoru dostikrat naletimo na izgovor *kostém*, ki se uveljavlja tudi v knjižnem izgovoru. Ta analogija, ki je zelo dostopna in umljiva, je zvečine še vedno omejena, rekel bi da je le individualna. Pripomniti je še, da se vpliv nom. pl. na *-je*, ki se celo pri dat. pl. ni mogel uveljaviti, pri lok. sploh ne javlja.

R é s u m é

V. Oblak regardait les désinences de *kostem*, *kosteh* comme désinences organiques et du point de vue historique, développées en règle, mais le vocalisme des deux désinences s'oppose décidément à cette supposition. Pour cette raison Tesnière interprète les deux formes par analogie: il déduit la forme du datif du nom pl. en *-je* et le locatif du locatif pl. des thèmes en *-o* (*-éx*); il a saisi le domaine propre quant aux formes influantes, pourtant le nom. en *-je* n'explique pas le fait que le dat. pl. est avéré par *-em* dans tout le domaine de la langue slovène et que seulement de rares parlers locaux présentent la forme en *-jem*.

L'auteur constate en premier lieu que les formes normales premières étaient en *-em* et en *-ex*: *gostem*, *ljudam*, *kostam*: et cela à l'époque où le slovène présentait l'opposé: *vélaire-palatal*, (toujours à peu près vers la fin du Xème siècle concluant par le slov. *dnevi* et gén. plur. *očev* ainsi que par la pluralisation de l'ancien duel *oči*). Mais le vocalisme de toutes ces formes n'était pas suffisamment prononcé et par cette raison le dat. *možēm* qui possédait assez de points de contact (palatalité pas encore complètement perdue du consonant prédésinenciel; accords dans la structure et dans l'accentuation: *gôst* = *môž*, *gostâ* = *možâ*, *gostjê* = *možjê*) imposa sa désinence à *ljudēm*, *dnēm*, *očēm*; cette forme-ci servit de médiatrice aux féminins pour l'acceptation de cette désinence, ce qui fut facilité par le nouveau groupement dans la langue slovène des substantifs où le genre oscillait (*pôtb*,

myšb etc.). La forme *možem* fut bien ancrée aussi chez les thèmes en -o (*zobem*, *lasem*) sous les mêmes conditions. On peut comprendre ainsi que tous les dialectes slovènes connaissent *ljudem* (bien sûr il faut faire abstraction des rares changements récents p. e. le styrien *ljudam*). En tant que les dialectes ont conservé la différence entre les *e* étym. et *é*, il apparaît clairement que le datif prend -em, tandis que le locatif montre le réflexe -é. L'influence qui par le nom. *ljudje* activa le changement de *ljudem* en *ljudjem* est un phénomène linguistique récent, aucunement dialectal, mais local et individuel.

Comme conséquence nécessaire du vocalisme pas suffisamment prononcé, et dans le même domaine d'influence, y prit origine, de la même manière, la généralisation de la désinence -*ex* pour l'ancien -*ax* des thèmes en -o. Cette désinence, elle aussi, est partout et parfaitement slovène, en sus y agit l'accent suffixal, pour cette cause aussi *možih* d'origine passa à *možéh*. A une époque récente on peut suivre l'influence du locatif sur le datif: *kostém* par *kostéx* comme on lit déjà chez Trubar *ludeim*.